

Věda fotogenická 2025

Photogenic science 2025

Jana Žďárská

Fyzikální ústav AV ČR, Na Slovance 2, 182 00 Praha 8; zdarskaj@fzu.cz

Od 4. prosince 2025 do 31. ledna 2026 proběhl v prostorách Galerie Věda a umění v hlavní budově Akademie věd ČR 12. ročník výstavy Věda fotogenická. Odborná porota v tomto ročníku vybrala 40 snímků, které výstavu tvoří. V hlavní kategorii získal 1. místo Tomáš Figura z Botanického ústavu AV ČR za snímek *Anglermoss*. V kategorii Vědci a smysl pro humor byl jako nejlepší oceněn Václav Křišťůfek z Biologického centra AV ČR za snímek *Sweet dreams with bee(r/s)*. A veřejnost v online hlasování na Facebooku AV ČR nejvíce oslovila Petra Dragonidesová z Archeologického ústavu AV ČR v Brně se snímkem *Zamilovat si práci*.

Stačí se jen letmo porozhlédnout kolem a můžeme pozorovat podmanivou krásu okolní krajiny, rostlin, živočichů či nerostů, noční oblohu plnou nádherných vesmírných útvarů anebo téměř „uměleckou“ strukturu různých organismů v mikroskopu. Ať už budeme zkoumat cokoli, většinou narazíme na to, že ve vědě je krása a je velmi fotogenická.

Krásou vědy je inspirován i projekt Věda fotogenická, jehož cílem je každoroční pořádání fotografické soutěže pro zaměstnance Akademie věd ČR a jejich pracovišť. Tento projekt navrhl spolek Fórum Věda žije a v roce 2025 proběhl již 12. ročník.

Soutěž Věda fotogenická má dvě kategorie. Ta hlavní je určena pro fotografie s vědeckou tematikou – od snímků vědeckých přístrojů, fascinujících detailů přírody či laboratorního života až po badatele při práci s historickými dokumenty, například v knihovnách. Snímky ukazují mikroskopické struktury i rozsáhlé experimenty a připomínají, že vědecký výzkum je fascinující nejen svými výsledky, ale i samotným procesem.

Vedlejší kategorie nese název Vědci a smysl pro humor a nabízí prostor pro odlehčené a vtipné pohledy na vědecké prostředí. Autoři v ní mohou ukázat situační humor, hravé kompozice i drobné úsměvné momen-

Obr. 1 Do dvanáctého ročníku soutěže bylo přihlášeno 238 snímků, které vytvořilo 81 zaměstnanců z 26 pracovišť Akademie věd ČR. Foto: Jana Plavec

Obr. 2 Díky soutěži Věda fotogenická můžeme každoročně žasnout, jak jsou vědecké výsledky nejen důležité, ale často i velmi pohledné a krásné. Foto: Jana Plavec

ty, jež jsou běžnou, a přesto často takřka neviditelnou součástí vědecké práce.

Dvanáctý ročník soutěže oslovil 81 zaměstnanců z 26 pracovišť Akademie věd ČR, kteří do ní přihlásili 238 snímků zachycujících rozmanité momenty vědecké práce. Výběr těch nejlepších prováděla odborná porota, složená z profesionálů z oblasti vědy, fotografie a médií. Letos vybrala 40 fotografií, jež poté tvořily výstavu Věda fotogenická 2025. Součástí soutěže bylo i tradiční online hlasování na Facebooku AV ČR, v němž veřejnost vybírala svůj oblíbený snímek ze semifinálového výběru. Kromě cen poroty je každoročně udělována také Cena Akademické rady AV ČR. Vybrané fotografie jsou součástí nejen výstavy, ale i reprezentativního kalendáře AV ČR.

Pojďme si nyní prohlédnout fotografie, které se umístily na prvních třech místech. V hlavní kategorii Věda fotogenická získal 1. místo Tomáš Figura z Botanického ústavu AV ČR za snímek *Anglermoss*. A jak vnímá své vítězství sám autor? „*Já jsem tvor soutěživý, takže mě výhra samozřejmě potěšila,*“ vysvětluje Tomáš Figura. „*I když na ostatní fotografie, které jsem do soutěže poslal, jsem byl víc hrdý – zobrazovaly pro mě zajímavější objekty, tedy rostliny, které studuji, a také příprava vzorků byla komplexnější. Výherní fotografie*

Obr. 3 V hlavní kategorii Věda fotogenická získal 1. místo Tomáš Figura z Botanického ústavu AV ČR za snímek *Anglermoss*.

vznikla náhodou a nebyla speciálně upravovaná. Jedná se o vysušenou a pozlacenou výtrusnici mechu, vedle které je vypadlé klíčící pylové zrno slézu. Výtrusnice vypadá jako děsivý hlubinný mořský řas (anglicky angler), který se chystá pozřít svou kořist (pyl mechu), proto ten název. Věnuji se studiu rostlin, které kradou uhlík od hub. To je vlastně opačný stav než u většiny rostlin, které za pomoci sluneční energie vážou CO₂ do energeticky bohatých molekul – cukrů – a jejich přebytek dávají v mykorrhizní symbióze houbám výměnou za složité dostupné minerální látky. „Moje kytky berou vše od hub a nic nedávají. Žijí pod zemí a na povrch vylezou jen tehdy, když kvetou – chtějí sex. Fotografie, která vyhrála vedlejší kategorii, zobrazuje květ rostliny asi 2–3 mm velký, kterou zkoumám, a třetí fotografie, která je na výstavě, zobrazuje rostlinu, která by se částečně mohla přizpůsobit parazitismem na houbách. Tyto dva vzorky jsem musel nejprve najít, což není jednoduché, nafiloxovat, odvodnit etanolovou řadou a vysušit metodou kritického bodu, což umožňuje odvodnění vzorku bez jeho zdrnutí, takže si pak zachová přirozené tvary.“ Druhé místo obsadil Jaromír Kopeček z Fyzikálního

ústavu AV ČR se snímkem *Tištěno v titanu* a třetí místo získala Lucie Najmanová z Mikrobiologického ústavu AV ČR za fotografii *Život po životě*. Ocenění za jednotlivé vědní oblasti obdrželi Pavol Gajdoš, Tomáš Figura a Jitka Walterová.

V kategorii Vědci a smysl pro humor získal 1. místo Václav Křišťůfek z Biologického centra AV ČR

Abstract

From December 4th, 2025 to January 31st, 2026, the 12th annual Science Photogenic exhibition took place in the Science and Art Gallery in the main building of the The Czech Academy of Sciences (CAS) at Národní 3 in Prague. This year, the expert jury selected 40 images which make up the Science Photogenic 2025 exhibition. In the main Science Photogenic category, Tomáš Figura from the Institute of Botany CAS won 1st place for the image *Anglermoss*. In the Scientists and Sense of Humour category, Václav Křišťůfek from the Biological Centre CAS won 1st place for the image *Sweet Dreams with Bee(r/s)*. Petra Dragonidesová from the Institute of Archaeology CAS in Brno was the most popular with the public via online voting on the CAS Facebook page with the image *Falling in Love with Work*.

Obr. 4 V kategorii Vědci a smysl pro humor získal 1. místo Václav Křišťůfek z Biologického centra AV ČR za snímek *Sweet dreams with bee(r/s)*.

za snímek *Sweet dreams with bee(r/s)*. Co ke své práci autor snímku dodává? „Když se nyní, v čase zimy, dívám na snímek a vzpomínám, jak vznikl, tak mě fascinuje, jaká šňůra šťastných náhod k němu vedla. Prostě být ve správný moment na správném místě – to platí. Pomalu se tenkrát blížil termín odevzdání soutěžních fotografií do Vědy fotogenické. V červnovém dni, v pozdním odpoledni, jsem náhodně prošel včelnicí a ve vzdáleném místě objevil velký roj včel na keři nízko nad zemí. Zjevil se nápad si pod ten pytel včel lehnout, jako že vyletují z mých úst. Kdyby byl na stromě, tak to nedáte. Ale kdo to nafotí? Zavola jsem kamarádovi, fotografovi z Hluboké nad Vltavou a ten měl zrovna čas a chuť přijet. Autem jsem jej při-

vezl a cestou jsme ještě dokoupili lahev piva Hlubocký ležák (to se nám zdálo vtipné) – vše se uskutečnilo během půlhodiny. Po příjezdu se však situace změnila, roj se neudržel a doslova kecl do trávníku. Uf, co s tím? Ale rychle. A opět společné bleskové tvoření vedlo k tomu, že jsem si ke včelkám přilehl, nejtěsněji jak to šlo, opatrně jsme doprostřed včelího koláče postavili lahev piva. A ejhle! Ony ji přijaly a začaly se po ní dokonce šplhat. A tak nezbyvalo než „Zbyňdo, zmáčkni to!“ A i ten název fotografie, s hříčkou beer(r/s), s reálnou situací ladil. Mám takové chvílky rád, mívám z toho i po těle husinu, jo, to je ono!“ (úsměv) Druhé místo obsadil Pavel Lisý z Geologického ústavu AV ČR za fotografii V pithosu a jako třetí se umístil Jiří Frolec z Ústavu přístrojové techniky AV ČR se snímkem Levitující parník.

Cenu Akademické rady AV ČR získal Michal Filippi z Geologického ústavu AV ČR za snímek Slunce v hornině. Michal Filippi připomíná: „Do soutěže Věda fotogenická se přihlašuji s přestávkami od jejího počátku. Tento projekt totiž považuji za sympatický i účelný. Jednak popularizuje vědeckou práci, kdy ukazuje, jak zajímavé jsou studované objekty a lokality, nebo i situace, do kterých se vědci při bádání dostávají. Nicméně také poskytuje ‚propagačním útvarům‘ Akademie kvalitní materiál k vhodnému využití. Když se přihlašují autoři z různých oborů, je soutěž pestrá a zajímavá i pro širokou veřejnost a to je i důvod, proč do ní přispívám. Moji motivací není získat cenu, ale zajímavými snímky propagovat Geologický ústav, respektive geologické objekty a výzkumy. Takže pokud mám odpovědět na otázku, co pro mě znamená získat cenu (bez ohledu na kategorii), mohu popravdě a bez okras říci, že je to hlavně radost, že jsem přispěl k pestrosti soutěže a že objekty, které geologové studují, zaujaly i někoho dalšího.“

Veřejnost v online hlasování na Facebooku AV ČR nejvíce oslovila Petra Dragonidesová z Archeologického ústavu AV ČR v Brně se snímkem Zamilovat si

Obr. 6 V online hlasování pro veřejnost na Facebooku AV ČR zvítězil snímek Petry Dragonidesové z Archeologického ústavu AV ČR, Brno, s názvem Zamilovat si práci.

práci. „Tento úspěch je pro mňa predovšetkým spoločným víťazstvom – patrí každému, kto ma podporil lajkom alebo zdieľaním príspevku,“ dodáva Petra Dragonidesová. „Vďaka taktiež smeruje AV ČR za to, že nám umožňuje ukázať nielen našu vedeckú stránku, ale aj tú umeleckú. Teší ma, že som týmto spôsobom mohla reprezentovať Archeologický ústav v Brne a spojiť archeologické bádanie s umením.“

Co říci závěrem? Napadají mě obdobná slova, jimž jsem souvislosti mezi vědou a uměním popisovala v úvodníku¹ šestého čísla Československého časopisu pro fyziku 2024. Aby se věda s uměním i v budoucnu prolínala a umění dobře komunikovalo s vědou – a člověk mohl nad tímto propojením žasnout a být při tom...

1 J. Žďárská: Úvodník – Věda a umění & umění a věda. Čs. čas. fyz. 74, 407 (2024).

Obr. 5 Cenu Akademické rady AV ČR získal Michal Filippi z Geologického ústavu AV ČR za snímek Slunce v hornině.